

אלא לאחד שהקריב פן יחלל, לכך העלים השם שלא יאמר אדם בלבו ארבה עצים והכל לצורך קרבן ולא (ידע) [יודע] הדבר, לכך רמז לך בהעלמת השם לומר הנסתרות לה' (דברים כט) והוא ראה וידע, לכך היו מרבים עצים מאתמול. אבל ביום הכיפורים שהיו שם [הרבה] מיני קרבנות באותו יום שלא יאמר הואיל והותר הותר לגמרי לכך הזכיר השם, עת לעשות [לה'] הפרו תורתך (תהלים קיט). ולפי שבשבת לא הותר שום מלאכה לעשות לכך לא הוצרך להזהיר שום מלאכה ולא עשייה ולא הקטרה, כי בכל יום טוב לא היה די באותם עצים שסידר לכך כת' או הקרבה או עשייה או מלאכה, אבל בשבת די באותם עצים של סידור המערכה לצורך התמיד, ובשביל שלא תכבה האש היה בשבת מרבה כשמביא לצורך התמיד ועל אותם עצים היה משים המוספים, הרי לא היה צריך להרבות בשביל ב' כבשים.

(יא) פרים בני בקר (ב') שנים שנים שיהיו שוים נח). תמימים מבוקרים. ואיל אחר ב' סמוכים בר"ח ופסח נט), להזכיר זכות העקידה שנתחדש עולת איל בעבורו, והכל מודים בפסח נולד יצחק ק).

(יד) ונפכיהם חצי ההין ו' לוגין, לכך בברכי נפשי (תהלים קד) אין פסוק מתחיל בו' אלא זיין ישמח לבב אנוש, כי ו' לוגין גיסוך הגדול, וכן אין פסוק מתחיל בו' בשיר השירים אלא וחכך כיון הטוב (שה"ש ז). יין לא מזוג ט) ולא תוסס נ). לא הזכיר יין אלא בר"ח, רמז סתם נזירות חדש ימים ג). עולת חדש בחדשו ואם לא הקריב בחדש זה לא יקריב בר"ח אחר ו). לחדשי השנה ב' דסמך, ראשון הוא לכם לחדשי השנה (שמות יב), חדש והבא קרבן מתרומה [חדשה], בפרק [ב'] שעירי ט).

י"א קרבנות בר"ח, ב' פרים ואיל אחד וו' כבשים ושעיר. כנגד י"א יום יתירים ימות החמה על הלבנה ו).

(טו) לחטאת לה' חטא שאין מכיר אלא הקב"ה ז), לכפר על קבר התהום ט) שאם גטמא ונכנס למקדש או אכל קודש, בפ"א דשבועות ט). הביאו כפרה שמיעטתי את הירח לעשות נוח רוח ללבנה, בפר' אילו טריפות י).

וביום השבת כ"א תיבות בפרשה כנגד כ"א בריאות שנבראו בו' ימים יט) לבד מן בין השמשות, בכל יום ג' וביום ו' ברא ו', כן כ"א ארץ במעשה בראשית, כנגדם ה' אלהים כ"א בחומש. ובראש חדשים ע"ג תיבות (כנגד

צח) ע"י יומא ס"ב ב', ובגמ' שם שיהיו שניהן שוים. (צט) בשאר המועדות נא' איל אחד. (ק) ר"ה י"א א'. (א) ספרי. (ב) ע"י ב"ר צ"ז א'. (ג) נזיר ג' ב'. (ד) ספרי. (ה) יומא ס"ה ב'. (ו) ע"י שם. (ז) שבועות ט' א'. (ח) ספרי. (ט) שם. (י) חולין ס' ב'. (יא) ב"ר פ"א ט'.

ע"ג תיבות) כנגד ע"ג אותיות אנכי ה' אלהי (אברהם) אביך אלהי(ך) אברהם (שמות ג) להזכיר זכות האבות. לכך ובראשי חדשיכם פרים על שם ואל הבקר רץ אברהם (בראשית יח) ואיל כנגד יצחק, כבשים כנגד שה פזורה ישראל (ירמי' ג), ושעיר עזים את עורות גדיי עזים (בראשית כז). כנגדן תיקנו ע"ג תיבות אבל אנתנו עמך עד ה' אחד יג), וכן ע"ג פרק בסדר ישועות כמניין חכמ"ה, הרוצה שיתחכם יעסוק בדיני ממונות יג).

(יח) מקרא קודש ארעהו במאכל ובמשתה ובכסות נקייה יד). בפסוק מקרא קודש (ש) נעלם ט', וכן בפסוקי חצר בויקהל ובויקחו לי תרומה, ובפסוקי שיש בהם אלהי ישראל או שמו או את שמי אין בהם ט', וכן בו' פסוק אל עליון, וכן במלכים (א, י) בכסא שלמה אין ט', לומר אם ישמרו מט' דרכים האמורים ביחזקאל (כד) בפרשת האנק דם ט' ענייני אבילות יזכו לט' מראות, וט' פעמים בתורה לשכן שמו לשום שמו, וט' עמוד הענן, ועוד ט' פעמים נושא עון ולא בעשירית.

(יט) פרים ב' ואיל אחד וז' כבש הרי י', כנגד י' מכות שניצולו, ושעיר כנגד ים סוף, וכן לי' דברים נעשה הים טו).

שער שינוי והפוך. בראשי חדשיכם כתי' כבשים בני שנה שבעה תמימים ובפסח כתי' ושבעה כבשים בני שנה תמימים יהיו לכם, היפך וגם שינה כאן יהיו לכם מה שאין בר"ח. ושבעה כבשים לית בעניין ודסמך. מניין אם הם אנוסים שביקרו ממום (ונעשה ממום) ונעשו בעלי מומין או מתו אבל במזיד לא הורצו לכך נאמר תמימים יהיו לכם בהוייתן טז).

(כ) לאיל תעשו במעמדות יז). תעשה אפילו שלא במעמדות.

(כג) אשר לעלת בגי' והתדיר קודם לחבירו יח). אלה לא פחות ולא יותר. כאלה שלא יפחתו מהם לכתחילה יט).

שער סוף ראש. (כד) תעשו את אלה, כאלה תעשו הרי (אילו) [אלה] כאלה, וגם תחילה אמר עשייה והדר אלה ושוב היפך כאלה תעשו, אלה רמז לבד תעשו תעשו אותם על עשייתם ט). אלה כאלה, לקיים אלה הם

יב) שקדם תפילת שחרית. יג) ב"ב קע"ה ב'. יד) ספרי. טו) אדר"ג פל"ג. טז) הלשון צ"ת, ואולי ר"ל אם ביקרו והיו אנוסים ונעשה בעל מום ולא במזיד מנין שלא הורצו דכתיב יהיו בהוייתן יהו. יז) ר"ל תעשו לשון רבים כשיש מעמדות של ישראל ותעשה כשאין מעמדות. יח) זבחים פ"ט א'. יט) ספרי ע"ש. כ) בכת"י ש': רמז אלה לבד תעשו אותם על עשייתם.

מועדי, אלה ולא שבדם ירבעם מלבו נט). אלה כאלה, כשאתם מקיימים קידוש החודש וקידשוהו ב"ד מקודשת נכ), כאלה לאל גומר עלי (תהלים נז) נג). את אלה כאלה תעשו בפסיקתא תניין יומא ז' נד) אמר הקב"ה תעשו את אלה או כאלה תעשו לשנה הבאה.

(כה) וביום השביעי לפי שט(י) בעו מצרים בים סוף, ואינו י"ט בפני עצמו שגמר נס של חירות של יום ראשון, ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים (שמות יד), לכך כל ז' ימים כיום אחד ואין גומרין ההלל כי אם ביום ראשון נט), למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים (דברים טז).

(כו) וביום הביכורים שמביאין לחם ביכורים תנופה נז). מנחה חדשה הם שתי לחם שהיא חדשה לכל המנחות נז). בשבועותיכם בהשלמת ז' שבועות לכך נקרא חג שבועות. בכל המועדים נאמר חג חוץ מיום הבכורים, לפי שבסוכות אומרים זמן שמחתינו ובחג המצות אומר זמן חירותינו, אבל בשבועות שכתב בו שמחה נח) אינו אומר אלא זמן תורתנו שבו דן על האילנות, בתורת ה' חפצו וגו' והיה כעץ שתול וגו' (תהלים א), לפי שבו דן על פירות האילן ותורה נקראת עץ חיים נט).

(כז) והקרבנתם עולה לית מלא ו' בתורה נז), רמז בו' ימים בסיון ניתנה תורה נט), בזכות זה ו' ימי המעשה עומד, ו' סידרי משנה. שתי הלחם כנגד ב' תורות שבכתב ובעל פה. כפשים בני שנה ולא נאמר תמימים כאן, אעפ"י שנקראו ישראל תמימים נג) ונתתי תורה תמימה נג) לא נשארו בתמימותם, אך לסוף יכתב תמימים.

(ל) שעיר עזים אחד לכפר עליכם בכל מקום נז) נאמר לחטאת חוץ מעצרת אין כתיב לגבי עזים, על שם שניתנה בו תורה שמכפרת על לומדיה. בכולם כתיב ושעיר אבל בעצרת שעיר, אינו נופל נט) לשאר מועדות, כי בו' בסיון קיבלו התורה שעליהם עומד ו' ימי בראשית, לכך סיים בבראשית יום הששי. (לא) תמימים יהיו לכם ונפכיהם כך לא נאמר בכולם, על שם תורת ה' תמימה (תהלים יט), מתי היא תמימה כשיוצא מפי תמים נז), וישראל נקראו יונתי תמתי (שה"ש ו) כשקיבלו התורה ביראה, ויחרד כל העם מאד (שמות יט ע"ש), לכך יראת בתחילת תבות אחותי רעייתי יונתי תמתי.

(כא) עי' מ"א יב. (כב) בכת"י ש': קדשוהו ב"ד מלמטה הרי הוא מקדש מלמעלה. (כג) ירו' סנהדרין פ"א ה"ב נדרש על הנ"ל. (כד) ל"מ כעת. (כה) ערכין י' א'. (כו) רש"י ע"ש. (כז) מנחות פ"ד ב' ע"ש. (כח) אולי ר"ל אע"פ שכתב בו שמחה (בפר' ראה), ובכת"י ש' ליתא שכתב בו שמחה. (כט) משלי ג'. (ל) עי' מסרה. (לא) עי' שבת פ"ו ב'. (לב) בכת"י ש': יונתי תמתי (שה"ש ו). (לג) תהלים יט. (לד) ירו' שבת פ"ד ה"ח. (לה) צ"ל טפל. (לו) שרי"ט פי"ט סי' י"ד.

ס"ג תיבות מן וביום הביכורים עד ונסכיהם, זהו נאו"ו (ו) לחייך בתורים (שה"ש א), כי ס"ג אותיות בג' אבות ובי"ב שבטים, ויעקב היה בן ס"ג כשנתברך (מ), מורשה קהילת יעקב (דברים לג), והם אמרו כששמעו אנכי ה' קבלו מלכותי ואמרו שמע ישראל וגו', לכך מן שמע ועד ובשעריך נעלם ס' ג' (לכם הוטר) (ט).
(כט, א) ובהדש השביעי בא' (לחדש מ) אז בי נשבעתי בעקידה (מ), ושבע במצות (מ). בא' בתשרי, תשרי (מ) חובותינו (מ). באחר לחדש לחדש מעשיהם (מ). מקרא קדש ארעו במאכל ובמשתה (מ), וכן בעזרא (נחמי ח) אכלו משמנים ושתו ממתקים, שתהא השנה שמינה ומתוקה. במזמור הרנינו שהיו אומרים בר"ה (מ) תקעו בחודש שופר מסיים ומצור דבש אשביעך וסמך לו בקרב אלהים ישפוט, לכך כתיב בר"ה מקרא קודש כמו בשאר ימים טובים. רמז לאכילת דבש בר"ה סימנא דמילתא היא כדאמר' בפ"ק דכריתות (מ) ובפ"ג דהוריות (מ) אמר אביי יהא איניש רגיל [ליכול] בריש שתא קרא וגומ', בתורה רמזו וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט (שמות טו), וכן רמז משפטי ה' אמת ומתוקים מדבש (תהלים יט), וכן אמר עזרא ושתו ממתקים וסיים כי קדוש היום לאדונינו (נחמי ח), אד(ו)נינו בא"ת ב"ש בגימט' אברהם יצחק (ו)יעקב, שבזכותם ידינינו לטוב, לכך יסד הפייט (ו) עוד יזכור לנו אהבת איתן אדונינו וכו'. יום תרועה כי העקידה היה בר"ה (מ), וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו (בראשית כב), וכ[ש]ישראל עושין כמו תרועת מלחמה השטן סבור זהו יתקע בשופר גדול (ישעי' כו) ואז יתקיים והסירותי לב האבן (יחזקאל יא) ואת הצפוני ארחיק מעליכם (יואל ב) ובלע המות לנצח (ישעי' כה) ועל כן דומם, לכך בראש אילו תיבות שופר אין שטן ואין פגע רע (מ"א ה). ובעת קריאת התורה תוקעין (ג) שבזכות התורה ומשפטיך אור יצא (הושע ו), זהו אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (תהלים פט), לכך סמך למשפטיך עמדו היום לולי תורתך שעשועי (שם קיט).

(ב) בפסיקתא (ו) בכל הקרבנות כתי' והקרבתם וכאן אומ' ועשיתם, אמר הקב"ה מכיון שנכנסתם לפני בדין ביום הזה ויצאתם בדימוס מעלה אני עליכם כאילו היום הזה נעשיתם כאילו היום הזה בראתי אתכם בריה חדשה, לכך סמך יום תרועה ועשיתם.

פר אחד איל א' ו' כבשים ושעיר הרי י' קרבנות, לזכור אברהם שנתנסה

לז) מגין ס"ג. לח) מגילה י"ז א'. לט) צ"ת ובכתי' ש' ליתא.
מ) בכל הנז' להלן עי' בס' הרוקח הל' ראש השנה ובפר' אמור. מא) ויק"ר פכ"ט ט'.
מב) שם ח'. מג) פי' תמחול. מד) ויק"ר שם. מה) שם ו'.
מו) ספרי (גבי פסח). מז) ר"ה ל' ב'. מח) ו' א'. מט) י"ב א'.
נ) במוסף דר"ה. נא) ויק"ר פכ"ט ט'. נב) עי' תוס' ר"ה ט"ז ב' ד"ה כדי בשם ירושלמי. נג) עי' ר"ה ל"ב ב'. נד) רבתי פמ"א ה'.

ב', ויצחק שאמ' ויתן לך י' ברכות נה), ויעקב שכתבנו) שנתברך ב' ברכות, כנגדם תקנו נ) ל' מלכיות י' זכרונות י' שופרות, כנגד י' ימי תשובה, כנגד י' מאמרות נה), י' הדברות.

(ו) בר"ה כתי' במשפטם וביום ז' של סוכות, כי בר"ה יושב בדין ובהושענא רבא מראה איך דן. זהו ימים יוצרו ולא אחד בהם (תהלים קלט) זה הוא יום הדין נט), ולא כתיב ס), ולא אחד בהם סופי תיבות אדם, גידון בר"ה וגזר דינו נחתם ביום הכיפורים ס). במשפטם לריח כשיש משפטם של ישראל מזכיר זכות של אברהם כמניין לרי"ח, זהו ברגו רח"ם יזכר (חבקוק ג) [זה] הוא המו מעי לו רח"ם (ירמ' לא). לכך סמך במשלי (כ) במתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו מלך יושב על כסא דין, זה אברהם שכת' (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים, אשרי בניו אחריו, למען אשר יצוה את בניו אחריו ושמרו דרך ה' (שם יח). בר"ה כשיושב על כסא הדין אז לימין המשפט צדק ולשמאל המשפט חסד, שכת' אוהב צדקה ומשפט חסד ה' (תהלים לג), זהו כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי (ירמ' ט).

ס"ח תיבות מן ובחדש השביעי עד אשה לה' כמניין חיי"ם, זהו תודיעני אורח חיים (תהלים טז), לכך אומר בתחילת תפילה של ר"ה זכרינו לחיים אל מלך חפץ בחיים וכתבינו בספר החיים למענך אלהים חיים, ובסופו אומר וכתוב לחיים, בספר (ה) חיים, לחיים ולשלום, ואתם הדבקים חיים כולכם היום.

(ז) בפ' סנ) בתרא דיומא סנ) ה' עינויין כנגד מי, אמר רב חסדא כנגד ה' עינויין הכתובין בפרשה אבל שתייה בכלל אכילה היא. ירושלמי סד) הני ו' עינויין כנגד ו' עינויין הכתובים בפרשה, והא ליתא אלא ה', אמר ר' תנחומא ו' עינויין שהרי אחד במוסף ובעשור. וכן סה) הלוא זה צום אבחרהו (ישעי' נח) בגי' יום כפורים. ה' גפ'ש באחרי מות בעניין יום הכפורים, כנגדן ה' תפילות ביום הכפורים, ואשפך את נפשי לפני ה' (ש"א א). כל מלאכה לא תעשו אפילו אוכל נפש כמו בשבת, לכך אין כתיב מלאכת עבודה.

(ח) נפשותיכם, והקרבתם עולה זבחי אלהים רוח נשברה (תהלים נא). פר איל ז' כבשים ושעיר י', כנגד י' ימי תשובה.

(י) ועשרון עשרון בכולם סו) ב' פעמים כנגד י' ברכות שקיבל יעקב

נה) עי' פר' תולדות. נו) בכת"י ש' ליתא שכתב. נז) פס"ר פמ"א ה'. נח) אבות ס"ה. נט) עי' תדא"ר פ"א. ס) וכת' באל"ף וקרינו בוא"ו. סא) ר"ה ט"ז א'. סב) עי' בכל הגז' להלן בס' הרוקח הל' יום הכפורים ובפר' אחרי מות ואמור. סג) ע"ו א'. סד) יומא רפ"ח. סה) עי' ברוקח סוף סי' רי"ה. סו) ר"ל בכל המועדים חוץ מר"ה נאמר ה' פעמים עשרון עשרון שהם י'.